

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cincero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

3657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

135

Datum v oklepaju, n. pr. (April 30-1929) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vaša s tem dnevom poteka naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Dobrodošli delegatje IX. redne konvencije in drugi gostje!

Prihodnji ponedeljek, dne 13. maja t. l., prične zborovati deveta redna konvencija S.N.P.J. v Chicagu. Izvoljenih je čez dve sto delegatov. Z njimi bo prišlo najbrž tudi več članov iz raznih nasebin, da poslušajo razprave na konvenciji in si ogledajo mesto, o katerem slišijo toliko reči, da mnogi mislijo, da mestni stanovanjci hodijo s strojnimi oboroženimi po ulicah, in v katerem bo svetovna razstava v letu 1933.

Delegatje čaka v mestu vetrov in vrtov velika naloga. Pregledati imajo delo gl. odbora od zadnje konvencije in izdelati program in smernice za leto, ki pridejo do desete redne konvencije. Vsaka konvencija S.N.P.J. je bila zgodovinskega pomena ne le za ameriške Slovence, ampak tudi za ameriške Jugoslovane. Letošnja konvencija se bo vršila dobrih pet in dvajset let kasneje, kot se je vršila prva ali ustanovna konvencija S.N.P.J., ki tvori jasen pomnik v zgodovini ameriškega jugoslovanskega ljudstva. Pred pet in dvajset leti je bilo na prvi konvenciji tucat zborovalcev in pet izmed njih je imelo pooblastilo, da so zastopali zunanja društva. Letos je izvoljenih nad dve sto delegatov in pričakuje se več gostov, kot je bilo zborovalcev na ustanovni konvenciji. To je velika razlika, ki dokazuje, da se je S.N.P.J. v teku let iz šibkega deteta razvila v močno organizacijo, v krepkega orjaka.

Razprave o pravilih S.N.P.J. so bile zelo obširne. Menda niso bile tako obširne še nikdar prej v zgodovini S.N.P.J. Nekateri menijo, da take razprave škodijo. Ampak resnica je, da ima vsaka stvar svojo dobro in slabo stran. Dobra stran obširne razprave, ki je zelo različna glede priporočil je ta, da oni, ki zidajo in grade organizacijo, lahko vidijo, kakšne senčate misli so se pojavile v organizaciji in da izvedenje teh senčatih misli preprečijo, ako njim nasproti postavijo na konvenciji dobre in jasne misli, ki pa morajo biti razumljive za članstvo, da jih pravilno razume in zapopade.

Dozdaj je še vsaka konvencija, redna ali izredna, razumela čas in je temu primerno sprejela zaključke in tako rešila nalogo in dokazala, da je bila vredna zaupanja, ki ga je članstvo stavilo vanjo. Zato je popolnoma opravičeno upanje, da tudi deveta redna konvencija reši nji poverjeno nalogo v interesu S.N.P.J., da bo v bodočih štirih letih zopet napredovala na jezo njenih sovražnikov, ki bi jo danes rajše videli razbito, kot jutri.

Po vsaki konvenciji so nasprotniki S.N.P.J. padli po delegaciji in ji očitali, zakaj ni sprejela tega ali onega, z namenom, da naščuvajo članstvo proti nji in novo izvoljenim gl. odbornikom. In to se bo zgodilo tudi po sedanjih konvenciji, ako jih med tem časom ne bo srečala dostojnost. Razumni člani se ne bodo ozirali na take napade, ampak mislili si bodo: "Uvedite taka priporočila pri svoji organizaciji, saj se vedno trudite, da zapostavite in prekosite S.N.P.J. Ko je bila ustanovljena, ste pisali o nji, da se je rodilo mrtvo dete, to je organizacija, ki nima življenja v sebi. Ko je pokazala življenje, ste rekli, da je brezverska in breznarodna ali "rdeča" jednota. Poslužili ste se hudiča in pekla, da bi ji škodovali. Ko ste spoznali, da S.N.P.J. postaja še bolj močna, kolikor bolj jo napadate, ste se potuhnil in prišli z nasveti, kaj naj S.N.P.J. uvede in sprejme, da bo še bolj napredovala, kakor je liseca svetovala v basni krokarju, kako lep in krasen je šel njegov glas, ko ima tako lepo perje. Krokar se je dal zapeljati, zapel je in iz kljuna mu je padel sir in liseca ga je pobrala, stekla z njim in se muzala krokarju, ki je žalostno zrl za sirom in liseco."

Nauk te basni je ta, bodimo zmerni in potrpežljivi pri doseganju svojih ciljev in skušajmo vedno to, kar nam naša zdrava pamet uči, da bomo dosegli in ne ozirajmo se na hvalo in nasvete svojih sovražnikov, ki nam v svojem sreču žele pogin.

Z mirnim srcem upamo, da bodo delegatje zaključili najboljše, kar jim veleva njih zdrava pamet in zato je vsak strah odveč, da se bo delegacija dala voditi od priporočil, ki prihajajo od sovražnikov S.N.P.J.

Po končani konvenciji morajo člani in odborniki gledati nato, da se zaključki konvencije izvedejo. To se ne da od zgoraj dol ukazati članom, ampak člani morajo biti tako prežeti sami od sebe s prostovoljno disciplino, da izvedejo zaključke konvencije. Moč organizacije ni v diktaturi, ampak je v prosti in svobodni volji in v ljubezni do dela, ki povečuje ugled in moč njene organizacije.

Kot člani S.N.P.J. bodimo prežeti z mislijo: Naše delo ni končano, ko je konvencija pričela. Le če bomo trdno stali za princip in načeli S.N.P.J. in zaključki, ki so jih delegati sprejeli, bomo napredovali in se razvijali naprej po poti napredka in razvoja. Ako se kaj izkaže nepraktičnim in škodljivim, imamo pa inicijativo in referendum, da lahko popravimo, da postane praktično in koristno. Za to je nepotrebno napadati delegacijo.

V tem smislu kliče delegatom in gostom: "Po-zdravljeni v Chicagu!"

GLASOVI IZ NASELBIN

Opreznost je potrebna.

Sharon, Pa. — Ni moj namen, poročati o delavskih razmerah, ker so take kot večinoma drugod. Dela se še dovolj, ali zaslužek je bolj pičel, tako, da kdor delo komaj zasluži za najpotrebnejše. Brezposelnih tudi ne manjka; hodijo od tovarne do tovarne in srečen je oni, ki dobi delo, da lahko gara za nikdar sitno izkoriščevalce.

Moj namen, da se oglašam v javnosti, je, ker želim opozoriti rojake tukaj po zapadni Pennsylvaniji, posebno premogarje, da ne gredo kakšnim agentom na limanice, ker je sedaj ravno sezona, da prodajajo stavbišča (lote), posebno med premogarji lažje svoje žrtve. Kar je meni osebno znano, imajo tukaj v bližini Sharona, Pa., še na stotine stavbišč (lotov) za prodati, in na stotine je že prodanih, po pretirano visokih cenah. Nekateri so si postavili svoje domove, ne da bi se prej informirali, če jim je obstanek zagotovljen ali ne. Tako pride, da se ne morejo naseliti v svoj lastni dom, v katerega je ubogi delavec potrošil zadnje prihranke večletnega težkega dela. To pa zato, ker ni dela za vse, brez dela ni zaslužka, brez zaslužka pa ne obstanka.

Zatorej rojaki, bodite oprezn! Ako pride agent na vaš dom, da kupite stavbišče v tej nasebini, je najbolje za vas, da mu pokazate vrata, in naj gre odkoder je prišel. Ako se kateri želi naseliti tu v Sharon, Pa., mu pa svetujem, da pride oseben, brez agentov, in se preje prepriča, če mu bo ugajalo, potem si naj poišče primeren kraj za svoj bodoči dom. Ako že kupite stavbišče, kupite od privatne osebe, ne od kakšne "real estate" kompanije.

To dajem v javnost zato, da prihranim rojakom razočaranje in gnotne izgube. In to iz svoje lastne izkušnje.

Z bratskim pozdravom!

Joseph Steklacek, tajnik št. 31 S.N.P.J. R. F. D. 1. Box 140, Sharon, Pa.

Šubljivi koncerti.

Collinsburg, W. Newton, Pa. — Mrtvilo, ki je vladalo v našem kraju, je postalo skoro kronično. Po večletnem boju med Pittsburgh Coal Co. in U. M. W. of A. se prišlo k nam razmere, v katerih so zamrzile vse misli za vzlet, vse je zastalo, vse čakalo na izid in vpraševalo prijane reorganizatorje, kako poteka stavka. Porazeni so se vrnili naši ljudje zadnje jeseni nazaj v rove, dobro vedo, da pod takim vodstvom mora vse hudič vzeti.

Dne 14. aprila pa je tudi nam postajalo solnce. Narava se nas je usmili. Cel teden je bil dež, v soboto pa se je zvedrilo in v nedeljo je bil krasen dan, in ta dan nam je pel Šubelj, proizved sile slovenskega ljudstva, proizved mlade Jugoslavije. Že s prvo pesmijo si je osvojil srca vseh in mnogim izvalil solze. V nadaljnjih pesmih pa nas je spravil v smeh in zopet v solze, saj sledili smo mu povsod, tudi najbolj trdovratni. Bil je izborno razpoložen. Na glasovir ga je spremljala gđ. Albina Ahacič iz Clevelanda tako precizno, tako točno, da bi človek niti 32inke razločka ne našel med njima. Bil je to dan za nas Collinsburg, kakršnega ta slov. nasebina še ni doživela. Dasi v materijalnem oziru uspeh ni bil poseben, bil pa je tem večji v moralnem. Za časa močnega gnile Avstrije nas ni obiskal nikdo, ki bi povzdignil naš ugled, mala a čvrsta Jugoslavija pa nam podaja

biser tako, ko se je dobro rodila. Navdušenje, ki vlada za vse lepo, se odraža najbolje med našimi ljudmi po tem, če pomislimo, iz kakih dalj so posetili ta koncert: Claridge, Brownsville, Universal, Indianapolis, Herminie, Yukon, Monese, Belle Vernon — od povsod so prišli poslušati pevca solista, rojaka. Naš shanski rojak Lenček ga je prišel poslušati, in sicer peš, celih 12 milj daleč. Rojaki, koder ste naseljeni v večjem številu, povabite Šublja med se, da tudi vam zapoje ter vas pozivi, obenem pa povzdigne ugled našega naroda pri drugorodcih.

Dne 21. aprila je pel Šubelj v Libraryju, Pa., in sem bil presečen, ko sem našel tam na ožjega rojaka Dolčiča z ženo, ki sta prišla poslušati in naslajati se ob šubljem petju iz Girarda, Ohio. Ni čuda, da Girard slovi kot nasebina, ki se giblje v vseh smereh. Ljudje tam so delavni in poštenovalni. Tudi rojak Eržen s soprogo in hčerko je bil tam. On ima hotel v Pittsburghu, toda mislim, da ni zamudil niti enega koncerta v okolišju, kjer je nastopil Šubelj. — R. Kreč.

Uspeh dveh iger.

Willard, Wis. — Kot je bilo poročano pred par tedni, smo tukaj imeli priliko, videti dne 28. aprila dve igri. Udeležba je bila več kot dovoljna; dvorana Narodnega doma je bila natlačena. Igristi sta bili dobro izvedeni, ker so se igralci tako dobro vanji uživali. Za njih iskren trud jim bodi hvala.

Med igrarima smo videli na oči našega rojaka Pakeža, njegovo soprogo ter njina dva sinčka. Mali Gilbert je deklariral s spremljevanjem klavirja, nakar je cela družina isto zapela. Bilo je nekaj krasnega in po pravici je omenjena družina žela za svoj uspehni nastop lepo priznanje in obilo aplavza. Priznanje družini od strani občinstva je pač lepa moralna vzpodbuda k nadaljnjemu delu.

Nastopili sta Miss Artacheva in Miss Chermelj, glasovir in gošli. Njiju nastop je navzočim tako prijel, da sta morali ponoviti akt. Hvala mladencema za njiju trud. — Gilbert in Frank Pakež sta nastopila v duetu. Tudi ona dva sta morala ponovljati svoj proizvod. Se enkrat je nastopila cela družina Pakeževa in zapela "Visoka gora." Na glasovir jih je spremljala Miss Artacheva.

V imenu občinstva se iskreno zahvaljujem Pakeževi družini za njih trud in poštenovalnost, ter želim, da bi jih že skoro zopet videli in slišali na odru z njihovim lepim petjem. Ta večer nam bo trajno ostal v spominu. — Članica dram. kluba.

S potovanja.

Farrell, Pa. — V prejšnjih treh mesecih sem na poti za naročnino na Prosveto obiskal precej slovenskih nasebin v državi Pennsylvaniji in z veseljem rečem, da sem imel vel uspeh. Vse povsod so mi šli rojaki na roko, če bolj kot sem pričakoval. Omeniti moram tudi, da so mi še posebno veliko pripomogli pri tem naši društveni tajniki; pomagali so mi, da se vsaj za silo preživim z mojo družino. Zato jim od srca izrekam prijazno zahvalo vsem, ki so mi na kakršenkoli način pomagali na mojem potovanju. Seveda ne smem pri zahvali pozabiti naših dobrih gospodin, ki so mi postregle z dobro slovensko hrano in mi nudile prenočišče.

Dosedaj sem obiskal sledeče

slovenske nasebine: Sharon, Bessemer, Claridge, Herminie, Ambridge, Cora, Pittsburgh, Moon Run, Library, Braddock, Export, Burgettstown, Sloan, Midway, Canonsburg, Meadowlands, Cuddy, Bridgeville in še par drugih manjših. V prihodnje pa imam v načrtu obiskati še ostale slovenske nasebine v Penni, ako mi bodo vremenski bogovi mili. Najprej nameravam posetiti Cambria okraj, nato pa morda Sommerset okraj. O uspehu v Johnstownu in okolici bom poročal po obisku, za obilo naročnikov pa se že sedaj priporočam tamšnjim rojakom.

V vseh omenjenih in nenavedenih nasebinah, ki jih še obiščem, me rojaki poznajo že nad 20 let. Vselednega upam, da mi bodo šli na roko pri mojem delu. Gotovo ste že prej čitali v Prosveti, da sem potovalni zastopnik Prosvete. Obenem naj omenim, da pobiram tudi naročnine za povečanje slik ali fotografij. Dosedanje naročbe so bile izborno in točno izvršene, zakar jamčimo naši rojaki, ki jih imajo v posesti. Slike in okvirji so trpežno in lepo izdelani. Torej se priporočam v naročbo na Prosveto in na slike. Na svideenje v najkrajšem času.

Anton Zidanek, zastopnik Prosvete.

Moji spomini.

(Nadaljevanje.)

Krayn, Pa. — Dnevi so potekali, vožnje bo konec. Ustavimo se še v Mariboru, Celju, potem pa proti Terbovljam. Tudi tam je bilo težko za delo; se ga ni dobilo, kjer bi mi radi, in sicer pri rovu, in tako mi je postajalo še težavno. Sicer je bilo še par kron v žepu, nikdar se pa ne odločim proti domu. Ako dela ne dobim, rajše v Savo. Tak je bil moj sklep. Mogoče bi se bil premislil, ker je bil zimski čas, Sava mrzla. Na gamomor nisem še nikoli mislil; to so bile le tjavendan zgovorne besede. Sedaj smo doma, imamo delo, med svojim narodom se nahajamo. In ker se ni dalo dobiti delo v rovi, se nam je posrečilo dobiti delo v cementarni. Delo v cementarnah je jako nezdavno, in pa tudi naporno, posebno v tistih časih, ko so večino dela opravljale mišice, zato je marsikateri mlad korenjak zgubil svoje moči pri prehitro. Se ena bolezen je bila, kar se človeku mora stideti, da je že tako težko delo človeka uničilo, posebno pri pešeh, pa so si eden drugemu napravljali še težje delo s tem, da so si eden drugemu zapekali peti, ali tam so rekli "zašmekali." Tako sem revež prišel med te orjake.

Seveda sem bil še precej navdušen za delo. Kladiava sem se privadil sukati precej izborno, pa sem imel precej veljavne pri njih. Delalo se je 12 ur in v soboto na nedeljo 18 ur. Štiri krone dnevno; krvavo so bile zaslužene tiste krone. Pod težo tega dela sem omagal. Sem se namenil, da to delo pustim, in dobil sem delo pri rovi, ne za kopača prmogra, ampak s konji, ki so vlekli vozčke, mi pa rinili včasih tako, da so nam oči bulile. Plača K. 2.20. Izobrazbe takrat, amelo rečem, ni bilo nobene; jako malo med starejšimi premogarji, toliko manj med mladino. Več rojakov Trboveljčanov bo čitalo te vrstice. Vsek mi lahko prizna, da v tistih časih so bile resnično barbarke Terbovlje, ker človek ni bil življenja svest, posebno ob plačilnih dnevih. Bajalo in razgajalo se je tako dolgo, dokler je bil kak vinar v žepu. "Auf bilka, pa lauf," je bilo silati. Posledice, marsikateri žrtev je občela v krvi. Drugi dan so orožniki lovili krivoč in jih povezali skupaj kot prekupevalce goveda, in jih tirali v Laško ali v Mark Taber in Celje. Na srečo nisem bil med "bojevnik" nikdar, pa ne, da bi me kateri nazival strahopetca, ker vedno sem bil v veseli družbi, posebno ko se je prepevalo. Enkrat so prišli orožniki po me in me tirali pred sodnika. Bil sem po krivem obdolžen, da sem nekoga z nožem obrazil, kar pa se mi ni moglo dokazati, ker sem imel pribe, da sem bil omenjeni večer doma in sem bil izpuščen. Tako so potekala leta od 18.—21., ko sem šel prvič domov k naboru. Potrdilo mi me v vojske. Nisam se vojaškega stanu nikdar veselil, mrzil sem pasjo pokorščino.

Henrik Pečarič.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Iz večletne novice.

Mister Sinclair, oljni knez, ni bil junak, ko je z oljnimi umazal angeljsko republikansko stranko in dajal bakšiš gospodom v kapitolu — velik junak pa je danes, ko so ga zaprli za tri mesece v distriktno ječo v Washingtonu.

Skandal v resnici! Skandal — ne za Sinclairja, temveč za Ameriko, ki zapre milijonarja! Ali je za take gospode ječa, navadna ječa, a common jail?

Well, navadna ječa ni več navadna, odkar je oljni magnat njen gost. Ječa je čez noč postala respektiran kraj, morda hotel ali vsaj prijazno zavetišče za utrjene ljudi, da se malo tamkaj odpohčijo. Zunanji svet je danes ječa!

Respektni listi so vsi iz sebe. Zaboga, milijonar v ječi, kako se počuti revež in mučenik? Hvala lepa, he's right. Tako je! Mož je all right v navadni ječi...

Kako spi? Zelo dobro... Ima tek? Kakor volk... Kaj dela? V lokarni baše kapsule in meša linimente; ima pomočnika, brhko strežnico, ki je brunetka s plavimi očmi... Pipe! Dragi stari dečko! Vsaj enkrat v življenju bo malo zabave — stara ne bo vedno za petami in sitne muhe businessa ne bodo vedno brejčale okoli nosa... Ah, business!

Pride ječarski sel in prinese pismo: Mister Sinclair, tu je najnovejša poročila z borze o oči?

Problemi priseljenca

Naturalizacijske olajšave za inozemske veterane.

Vprašanje: Služil sem v ameriški armadi tekom svetovne vojne. Nisem postal ameriški državljan in kmalu po vojni sem se vrnil v staro domovino. Prišel sem nazaj l. 1927. Koliko dolgo mi je treba čakati, predno postanem ameriški državljan? — T. B., Irwin, Pa.

Odgovor: Po zakonu, ki ga je kongres sprejel in predsednik podpisal dne 4. marca 1929, se je za dve naslednji leti obveljalo olajšano naturalizacijsko postopanje za one inozemce, ki so služili v ameriški vojski ali mornarici tekom svetovne vojne in ki se nahajajo v Združenih državah. Ako imate častno odpuščeno od vojske (honorable discharge), lahko zaprosite takoj za naturalizacijo, ne da bi vam bilo treba imeti "prvi papir" niti dokazati petletno bivanje, kakor drugi prosilci.

Deportiran inozemec se ne sme nikoli vrniti.

Vprašanje: Bil sem začasno pripuščen v Združene države, najprej za šest mesecev in sem si potem priskrbel podaljšanje za nadaljnjih šest mesecev. Moje dovoljenje poteče sredi tekočega meseca. Lani takoj po svojem prihodu — že v mesecu maju — sem se tukaj poročil z ameriško državljanjo. Nameravam podati se na izlet v Kanado, tako da se lahko povrnem v Združene države kot redni priseljenec za stalno bivanje. Ali je varno, da bi ta izlet odložila za nekoliko mesecev? — J. K., Chicago, Ill.

Odgovor: Res je, da soproga ameriške državljanke, ki se je poročila pred dnem 1. junija 1928, ima na prošnjo svoje žene pravico do prihoda izven kvote. Ako torej vaša žena vloži takoj prošnjo na generalnega priseljenkega komisarja v predpisani obliki, vam ameriški konzul v onem kanadskem mestu, ki ga označite, izda izvenkvotno vizo za stalno pripuščenje v Združene države. Ne svetujemo vam, da bi ostali niti en dan čez dovoljeno dobo v Združenih državah. Kajti tedaj postane podvržen deportaciji in po deportacijskem zakonu, ki je bil sprejet dne 4. marca tega leta, so vsi inozemci, ki so bili kdaj deportirani iz enega ali drugega razloga, za vedno izključeni iz Združenih držav. Povrh tega se, ako bi poskušili priti nazaj protizakonito, utegnemo biti kaznovani z zaporom do kvečjemu dveh let ali z globo do \$1000, ali pa v oboje.

Lahko rečete, da se vam ne utegne zgoditi ničesar. Morda. Vendarle je nespametno riskira-

vaših denaricah, prosim! — Hvala.

Pride ječarski sel: Prosim, kaj boste danes za večerjo? Kaj posebnega?

Resnično dobro je v ječi! In kaj prvi ječar, prijazen gospod (ki po postavi ne sme biti prijazen in tudi ni)? Pravi: Mister Sinclair je vzoren ječnik... Če bi bili vsi taki, bi lahko pustil ključ v ključavnic in odpotoval na Kubo za nekaj dni...

Resnično: milo se stori človeku, ko čuje, da so končno prišli v ječo vzorni ljudje. Kje so bili prej? Kaka je to svoboda in demokracija?

Taka je ta reč.

Zakaj bi bila drugačna? Toda stoji! Ali ni tu dokaz, da pravica še živi v Ameriki? Ako je oljni magnat in milijonar v navadni ječi, je to dokaz, da je zakon za vse enak. Kdo naj še reče, da male tatove obesa, velike pa — —?

Le počasi, prosim. Sinclair ni zaprt zaradi petrolejskih sleparij, tatvine ali ropu. Do te pravice smo še daleč. Sinclair je v kalabuzi zato, ker je pokazal osla visokemu senatu — in to je malo preveč tudi za milijonarja. Senat pošlje v zapor tudi prezidenta republike, če bi mu tako zagodel.

Sicer je še veliko vprašanje, če je Sinclair res v ječi. Kateri stari bogatin si ne bi želel, da ga kam "zapro" za nekaj dnov z mlado brunetko plavih najnovejše poročila z borze o oči?

Pokrbite torej za takojšnji odhod v Kanado oziroma sploh v inozemstvo in — ako zares ne morete — zaprosite za nadaljno podaljšanje svojega začasnega bivanja.

Ista stvar velja za inozemske žene ameriških državljanov, ki so bile začasno pripuščene in so se tukaj poročile.

Sitnosti z inozemsko vojaščino za ameriške državljanje.

Vprašanje: Dva moja prijatelja druge narodnosti, od katerih je eden postal ameriški državljan vled naturalizacije in drugi je tukaj rojen sin priseljenca, nameravata iti za izlet v Evropo, pa se bojita, da bi imela kak sitnosti radi vojaščine v deželi prejšnjega pripadništva. Ali je mogoče, da bi mogli ameriškega državljanja prisiliti v inozemsko vojsko? — J. M., Detroit, Mich.

Odgovor: Na zaslisanju, ki se je vršilo pred odeskim poslanske zbornice za inozemske zadeve, se je obelodanilo, da skoraj 4000 ameriških državljanov je vsako leto prišlijenih služiti v inozemskih vojskah, zlasti v Italiji in na Grškem. Morda je to število pretirano, ali na vsak način traja, da bi mogli ameriške državljanje, ki se podajo v deželo bivšega pripadništva, da — vsaj kar se tiče nekaterih dežel — utegnemo imeti sitnosti z vojaščino v zvezi s svojem ameriškem državljanstvom. V pismu, ki ga je tedajni državni tajnik Kellogg naslovil načelniku odseka, je isti potrdil, da državni department skoraj vsak dan je zaprosen za intervencijo v raznih slučajih, ko so celo sinove tujerodcev prisilili v vojsko dežele, h kateri je oče pripadal. Večji del teh slučajev — kakor je trdil državni tajnik — se tiče ljudi italijanskih staršev, ali imamo tudi precej slučajev glede sinov Poljakov, Čehoslovakov, Grkov, Portugalcov, Francozov, Turkov in Jugoslovancev. Zadnji kongres je v skupni resoluciji poslal predsednika, naj sklepa dogovore z vsemi državami, s katerimi nimamo takih dogovorov, na podlagi katerih osebe, rojene v Združenih državah od tujerodnih staršev in naturalizirani ameriški državljanje, ne bodo podvrženi vojaški službi ali kateri drugi podaniški dolžnosti tekom svojega bivanja v izvorni domovini, ako to bivanje ne presega dveh let. Od tedaj je bil sklenjen dogovor s Čehoslovakijo, ki obvaruje ameriške državljanje pred prisilno vojaško službo.

Za ameriške državljanje, ki menijo, da utegnejo imeti sitnosti (Dolge na 2. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

KAKO JE ZDRAV JEM V LJUBLJANI

(Zbiranje.)

Sef mestnega fizika dr. Maricij Rus je novinarjem poročal o zdravstvenem stanju mesta Ljubljane v zadnjih desetih letih, posebej še za leto 1928. Ker se v teh podatkih kaže stanje naše bel prestolnice, priobčujemo odlomke in nekaj podatkov iz tega poročila.

Prebivalstva šteje mesto Ljubljana približno 57.000.

Rojstva: Otok se je v letu 1928 rodilo 1693, od teh 59 mrtvorojenčkov, nezakonskih 271. Od tega števila otrok je 718 otrok ljubljanskih staršev, tako da pride povprečno na vsakega 1000 prebivalcev Ljubljane 12 rojstev.

Umrjlost: Izmed stalno v Ljubljani bivačih je l. 1928 umrlo 571 oseb. Umrjlost ljubljancev je bila torej 10 na 1000 prebivalcev. Največja umrjlost je bila v mesecih februar in marec, najmanjša pa v mesecu juniju.

Razen domačinov je umrlo lani v Ljubljani tudi 624 nedomačinov, skupno torej 1195 oseb. Veliko število smrti nedomačinov se mora razlagati z dejstvom, da so v Ljubljani veliki zdravstveni zavodi, kjer jih mnogo ljudi lečijo in kjer tudi umirajo.

Razmerje med umrjlostjo in rojstvi v letih po vojni kaže, da umrjlost po vojni semkaj, po doseženih višjih (leta 1919 in 1921) stalno pada. Istotako pada umrjlost po višku, ki ga je doseglo v letu 1922, kar odgovarja velikemu številu porok po vojni do leta 1923, ki od tega leta prav tako spet pada.

Umrjlost dojenčkov: Dočim je bila največja umrjlost dojenčkov (do prvega leta starosti) v letu 1918, ko je znašala 19,6% na sto živih rojstev, je umrjlost v naslednjih letih stalno padala, dosegla v l. 1925 svoj minimum in znaša leta 1928 le še 9,7%. Padla je torej za polovico in na stopnjo, ki je tako nizka, ki ne morejo beležiti n. pr. niti v Avstriji, Nemčiji. Se bolj očividni je padec umrjlosti do 2—15. leta, ki je dosegla v l. 1919 s številko 32,7 na sto rojstev svoj višek, ter je v problem letu padla silno nizko. Od vseh smrtnih primerov je odpadlo 1921. leta 29% na otroke do 15. leta, v problem leta.

Število porok od svetovne vojne do letos kaže prav zanimive spremembe. In sicer je beležiti takoj po vojni nagel porast in potem spet hudo nazadovanje.

Največ jih je bilo leta 1921, najmanj pa v povojnem letu 1918. Po silnem porastu pa je po l. 1923 silno padlo število "vstopov v zakonski jarem".

Umrjlost za rakom je v Ljubljani stalno visoka ter je dosegla v problem letu od vseh smrtnih slučajev 8,9%. Pričakovano je celo, da se bo število smrtnih za rakom še dvignilo, kakor kaže gibanje raka v raznih državah Evrope. Nalogo, pobiti bolezniraka, si je nadelo posebno društvo za pobijanje raka, znanstveno društvo, ki ima tudi nalogo, da prepreči razne neresne, narodnemu zdravju opasne poizkuse zdravljenja raka in drugih podobnih boleznih po mazalah. V preteklem letu je umrlo samo za rakom 51 domačinov, od tega 34 čenik in 17 moških.

Malaria je precej razširjena po južnih delih naše države, vendar v našem mestu ni opaziti kakšnega večjega vpliva te bolezni. Niti najstarejši zdravnik v mestu ne pozna primerov, da bi v mestu samem nastala malaria. Iz zapisov in zdravstvenih letnih poročil mestnega fizika iz pred 80 do 100 let pa se razvidno, da je nekoč razširjena malaria precej po Ljubljani, še bolj pa v barjanski okolici mesta. Pozneje javljajo zdravski le še posamezne slučaje, dokler se malaria sploh ne razširi in ni najti v starih zapisih nobenega slučaja zabeleženega. V zadnjem letu pa so opazili zabeležiti tri slučaje, ki so nastali v mestu, in več slučajev v okolici Ljubljane. Zdravstvo

na oblast je postavljena pred resen in važen problem, kako preprečiti morebitne številnejše pojave te nalezljive bolezni.

Zdravstvena skrb za mladino. Mestni fizik je za uvedbo neke vrste mladinskega socialno-zdravstvenega urada, ki naj bi imel v evidenci socialno zdravstveno skrbstvo za vso dečo v področju mesta. Isti urad naj bi imel v rokah vso varstvo nad sirotami, zapuščenimi in zanemarjenimi otroki, za njih zdravstveni razvoj ter jih skušal privedi do samostojnega življenja.

Prehrana prebivalstva nika- kor ne more doseči predvojnega stanja. Brezposelnost je velika, plače zaposlenega delavstva kakor tudi uradnikov so nizke. Brez krajcarja pa ni hrane, s pičlo mezdo je pičla prehrana. Zanimiva je ugotovitev, da je največ kupčije na trgu baš v prvem tednu vsakega meseca. Živil se še vedno ne proda toliko kot v časih pred vojno.

Od stanovanjskih razmer zavisi vso zdravstveno stanje Ljubljane. Tudi stanovanjske razmere niso cvetoče. Kljub številnemu zidanju novih hiš, se vendar stanovanjske razmere niso mnogo poboljšale. Dostop prebivalstva v mesto je večji od zidanja novih stanovanj. Mnogo je še po Ljubljani barak, kjer stanujejo ljudje s slabimi gnetnimi razmerami. Potreba po ceninih stanovanjih, ki bi jih lahko plačevali ti barakarji, je največja. Tako pa sprito barakar, stanovanjskih klet in podstrešji, ki so nehijski, higijenske prilike vsaj v teh slojih ne grejo v izboljšanje. In dokler se ne reši stanovanjsko kakor tudi prehranjevalno vprašanje v boljše, ni upati na temeljito izboljšanje zdravstvenih razmer naše "bele Ljubljane".

Tatvina dolarjev iz pisem naših ameriških rojakov.

Ljubljana, 11. aprila 1929.

Že leta 1920 je imela pošta pri mas afero radi dolarjev. Po tistem dogodku je bil nekaj časa mir in se niso pritoževali ljudje, da jim iz pisem zginevajo dolarji. Zdaj je pošta dirkecija spet odkrila, da eden njenih uradnikov krađe pisma, v katerih je slutil dolarje. Osumljenec je priznal in sedi v zaporih. Imena ne marajo izdati radi tatovih sorodnikov.

Dve okolnosti sta posebno usmerile preiskavo v pravo smer. Pisma je aretiranc, potem ko jih je izpraznil, vrge v Ljubljano. Delavci, ki dnevno odstranjujejo v večjih naviahi iz grabelj pri Vevčah, so se čudili, kako to, da je v Ljubljani toliko raztrganih ameriških pisem. Javili so to sumljivo zadevo oblastem in ta je uvedla preiskavo, da je neki slovenski duhovnik iz Buenos Airesa poslal svojemu tovarišu St. Vid nad Ljubljano 25 dolarjev radi nekega naročila. Vsa tri priporočena pisma, v katerih je bil denar, so izginila. Osumljenec je bil že tedaj ta uradnik.

Pri hišni preiskavi so našli na njegovem stanovanju vse polno računov za pohištvo in druge stvari, ki jih je nabavil zadnje čase. Aretiranc pred prelo poteto zasedanje porote, kjer se bo mogel zagovarjati.

Od 1920. leta je to prvi slučaj, da so se poštni uslužbenci prilastili dolarje, ki jih pošilja naša izseljenci iz Amerike domov. Vskakor je to dokaz, da je naše oboje isto in pošteno, da so zelo redki pojedinci, ki jih dolarji zapeljuje v prestopke.

Vendar svetujemo vsem, naj pri pošiljanju denarja v domovino postopajo takole: v korist Zadrugne banke naj nalože pri Saksarju v New Yorku ali pri Amalgamated bank of New York tisto vsoto ki jo mislijo poslati v domovino. Zadrugni banki v Ljubljani pa naj sporoči, komu se ima ta vsota izročiti — in v redu pojde vse.

Kako je hodža Ali izganjal hudiče.

Novi Pazar, 10. aprila 1929.

Iz Sjenice v naši okolici poročajo o neverjetnem slučaju praznovanja. Pripovedujejo storijo, kako je nekdo izganjal ne-

ki ženski hudiče iz telesa, storijo, ki je popolnoma resnična. Zena bivšega orožnika Murata Totića je nedavno obolela na hripi, povrh pa je dobila še pljučnico. Zaradi velike vročice se ji je pričelo blesti in je dobila tudi živčne napade. Njen mož je namesto k zdravniku šel k Ali hodži Tandiru, tamošnjemu mazaču, mu pripovedoval, da je žena znorela ter ga poprosila, naj pride pomagat. In hodža je obljubil, da mu bo ženo temeljito ozdravil.

Ker je Murat privolil, je hodža takoj začel z zdravljenjem. Vzel je daljšo vrvo, jo pokropil s blagoslovljeno vodo, zvezal ženi roke in noge ter jo obesil za roke na strop, dočim ji je noge privezal na dva velika žebila, zabita v tla. Vrvi je tako napel, da se ni mogla niti ganiti. Nato je v bližnjem grobovu narezal več debelih drevnih palic in pričel strahovito pretepati narečno žensko, da bi izgnal iz nje hudiče, ki so jo po mnenju mazača obsedli.

O stvari je zvedel tamošnji zdravnik dr. Babič, ki je takoj odhitel k bolnici. V svoje presenečenje je našel v stanovanju ubogo žensko zvezano in sicer prav v času, ko jo je hodža Ali strahovito pretepal z drevnimi palicami, ki jih poprej gotovo tudi blagoslovil. Zdravnik je takoj pozval policijskega uradnika, ki je hodžo aretirat z njegovimi blagoslovljenimi zdravili vred. Zdravnik je pregledal narečno žensko ter ugotovil, da ima 41 stopinj vročice. Odredil je seveda takojšnji prevoz v bolnico.

Zanimivo je tudi dejstvo, da je hodža Tandir v času turške oblasti zaklal ženo in otroka nekega žida in da je bil zaradi tega obsojen od turškega sodišča na 101 let ječe. Padeč turškega režima ga je sicer rešil ječe, ni ga pa spametoval.

Neverjetno je koliko praznovanja je še na naših deželah. To morajo biti hudo zapušteni od vsake kulture, da lahko verjamejo še taki "obsedenosti" in takim "zdravilom". — Potem pa se najdejo še ljudje, ki obojajo odpor in gibanje proti temu praznovanju, češ: vsi smo eno! Jasno pa je, da nismo. Eni so ZA praznovanje, drugi pa smo PROTI!

Policijski odlok o prvem maju.

Ljubljana, 24. aprila 1929.

Policijski odlok o prepovedi vsakršne proslave prvega maja, kakor ga je poslala ljubljanska policija strokovnim organizacijam in uradništvom delavskih listov, se glasi:

"Ozirom na to, da so vse politične stranke razpuščene in njihovo delovanje ustavljeno ter da so vse politične manifestacije prepovedane, je tudi vsakršna proslava prvega maja zabranjena.

Posebne se opozarja, da se v proslavo prvega maja ne smejo vršiti nikakršni manifestacijski sprejemi, obhodi, zborovanja, zabave in koncerti z govori ali brez govora.

Istotako je prepovedano razširjanje kakršnihkoli prvomajskih letakov ali posebnih majskih spisov.

Novine smejo pisati za to priliko samo o strokovnih zadevah, nikakor pa ne o političnih vprašanjih n. pr. o razorožitvi, demokraciji itd.

Zabranjeno je tudi tiskanje listov z rdečimi črkami ali na rdečem papirju.

To se daje naslovu na znanje in ravnanje.

Polic. direktor: Justin I. r."

Tako se torej glasi prepoved prvomajskih proslav. Prepovedani so celo koncerti v proslavo l. maja, prepovedano je tiskati za ta dan kakor rdečo črko v delavskih časopisih, pisati se ne sme o razorožitvi in demokraciji.

Ce se ne sme pisati niti o demokraciji, je pač najbolj dokaz, da smo na pravem potu. So-vjeti v Rusiji so proči nji.

POZDRAV DELEGACIJI 9. KONVENCIJE SNPJ.

Poročevalski biro Prosvete v Ljubljani pošilja pozdrave vsem delegatom na 9. konvenciji SNPJ, ki prične zborovati dne 13. maja, in želi, da jim mnogi uspeha.

Ljubljana, 24. aprila.

Poroč. biro Prosvete.

Problem priseljence

(Nadaljevanje s 2. strani.)

nosti z vojaščinu, je najboljša, naj se pred svojim odhodom informirajo na konzulatu dotičnih držav.

Povračilo jamščine za začasní prihod.

Vprašanje: Bil sem pripuščten v Združene države začasno pod jamščino (bond) od \$500, katero sem sam položil. Ker mislim v kratkem oditi iz te dežele, kako naj dobim nazaj položeni denar? — J. K., New York, N. Y.

Odgovor: Nekoliko dni pred svojim odhodom obvestite priseljeniško oblast — osebno ali pisмено, da odpotujete, in navedite dan, ime parnika in parobrodne družbe, kakor tudi svojo addresso v inozemstvu. Navadno se bond povrne, ko se ugotovi, da je inozemec odšel, in se denar pošlje na inozemsko addresso.

Davčna dolžnost in odpotujoči inozemci.

Vprašanje: Kakš so obstoječi predpisi glede dokazov, da je odpotujoči inozemec vzadostil davčni dolžnost? — J. M., Chicago, Ill.

Odgovor: Vsak inozemec, ki odpotuje v inozemstvo, mora dobiti od federalne davčne oblasti potrdila, da je vzadostil svoji davčni dolžnosti, v kolikor se tiče dohodninskega davka (income tax). Inozemec, ki namest rava odpotovati, naj se torej pred svojim odhodom poda na davčno oblast (collector of internal revenue) oziroma k davčnemu agentu (revenue agent) v dotičnem okraju in tam poravnati ves dohodninski davek, ki ga dolguje, za ves dohodek, ki ga je imel do vstopa zadnjega koledarskega meseca pred odhodom. Ko je plačal ves dolžni davek oziroma ko se je ugotovilo, da nima plačati nikakega davka, mu davčni uradnik izda potrdilo o poravnani davčni dolžnosti (certificate of compliance). Ta certifikat treba pokazati davčnemu uradniku, ki se nahaja na pomolu (pier) pred vkrcanjem v parnik. Ni več potrebno za inozemca, da bi se podal na davčni urad v pristanišču in tam zamenjal potrdilo mestnega davkarja s takozvanim "income tax clearance certificate". Je kdor si ni pri-skrbel potrdila od mestnega davkarja, se mora podati na davčni urad v pristanišču in tu poravnati dolžni davek. Ker je pa to vedno zvezano s sitnarjami in utegne provzročiti zamudo, je najboljša za vankogar, da to stvar uredi, predno zapusti kraj, kjer je bil naseljen.

Kaj je pomen proslave "Mother's Day"?

Vprašanje: Kdaj je Mother's Day in od kodaj se praznuje? — I. K., New York, N. Y.

Odgovor: Ameriška navada počastiti matere s proslavo posebnega dne v letu je nastala l. 1914 v skladu z resolucije, ki je sprejel Kongres. Materinski dan se praznuje drugo nedeljo meseca maja, torej letos dne 11. maja. Ameriška zastava tega dne viali s vseh vladnih poslopij in v šolah se poudarja pomen tega dne v čast materam. Rdeči klinček (carnation) je postal tradicionalna cvetlica materinskega dne, dočim oni, ki jim je mati umrla, nosijo beli klinček.

PLIS.

Ribiži samec, ki izvali mladice v svojih ustih. Revija "La Nature" priobčuje pozornost vzbujajoče podrobnosti o "mačji ribi". "Felichthys feliks", ki živi v obrežnih conah južnega Atlantika in v mehiškem zalivu. Najizrednejša karakteristika te ribe je, da vzame samec jajca, ko jih samica izleže, v svoja usta. Jajec ni mnogo ali so precej velika. V ustih ribjega očeta sta jajca na varnem pred številnimi sovražniki. Jajca hitro rastejo in metamorfoza je izvršena v kratkem času. Četjuni se ne morejo več zapreti, ali male ribice izletijo v morje šele kadar se čutilo devotj močne in gibne, da se lahko izognejo nevarnostim. Samec se ves čas valja nja poeti, kadar pa ima usta zopet prosta, se požene po vodi in si poišče obilen plen, da se nasiti. Odgovornost za resničnost te senzacije seveda prepustimo piscu.

Črnogorsko pripovedke

Zena oženila moža.

Vukić Popov iz Kučev je bil najslavitejši junak svoje dobe v Črni gori. Oženil se je v znameniti hiši Piletičev in s to ženo živel 15 let, ali dece nista imela.

Njegovi boljši polovici je bilo žal, da Vukić ne dobi naroda. Ljubila ga je tako, da se ni mogla ločiti od njega. Nazadnje ji pride na um, da sama zasnuje zanj devojko.

Potujoč iz Podgorice domov dohiti mladenko iz Bratonožic: bila je lepa in zdrava, pa jo vprašala, čigava je. Dekle ji pove.

"Bi se ti možila, dekle?"

"Seveda bi se. Je mar katero dekle, ki se ne bi?"

"A bi ti vzela Vukića Popova?"

"Jaz bi ga, če bi maral mene. Ampak on je oženjen. A katera je to, ki ne bi šla znamenitemu Vukiću za moža?"

"Jaz vem, da je oženjen, saj sem mu žena. No, če ga hočeš vzeti, ti bom jaz ko mati, njemu pa ko sestra. Ker Vukić z menoj nima otrok."

Naposled mladenka pristane in skupaj gresta na Vukićevino.

"Dober dan, Vukić Popov!" pozdravi njega soproga.

Presenečen apriči takega pričetka vpraša Vukić ženo:

"Kaj pa ti je, ubožica?"

"Naj ti bo srečna žena!" pokaže s pratom na devojko, ki jo je dovedla, pa poleti k njemu in ga poljubi, rekoč:

Odlej mi bodi po Bogu brat, a ta dekle naj ti bo žena!"

"Kakšna žena, ali si pri ave-ti, kaj govoriš?"

"Znam, kaj govorim. Pripe-ljala sem ti to devojko, da ti bo od sedaj ženo, jaz pa kakor sestra in da do smrti ostanem v tej hiši, ker mi je hudo, da nimaš naraščaja. Zapustiti pa te ne morem."

Tako je bilo. Vukić je vzel mladenko, imel z njo potomstvo, a s prvo ženo je živel do groba.

In še dandanašnji so živi — njeni vnuki.

(Zanimivo je dejstvo, da se je ta Vukić Popov Petrović rodil istega dne kakor Karađorđević in da mu je bil nenavadno sličen. Poginil je isti dan kot Karađorđević. Ubit je bil s sekiro od svojega kuma).

Tudi zemlja je telo.

Neki tujei, ki so ob svojem času raziskovali geologijo Črne gore, so prišli v spremstvu vojvode Milana Vukovića na vrh Vasojeviškega Koma, kjer na samem temenu planine izvira živa voda. Po tolmachu vprašajo vojvodo: kaj on misli, od kod je na samem vrhu planine živa voda.

"Ko bi jaz vzel ostro iglo, pa jo komu od gospodov učenjakov zabodel v teme na glavi, bi morala čisto za trdno brizgniti kri iz temena. Tako je tudi ta izvor našel duha na tej višini, ker je i zemlja i planina tudi telo."

Vladika Rade in 'li Paša Stočević.

Visoka Porta je odredila, naj Ali Paša in Vladika Rade uravnata obmejne spopade. Za sestane-k sta si določila "Pile" pri Dubrovniku. Vladika je odpotoval s tremi prijatelji. V Kotoru ni vso noč zatislil očesa, boječ se, da Turčin ne nadmordi in prevari. Vznemirjen plan-ob zori med svoje spremnike in glasno reče:

"Kateri od vas ubije Ali Pašo Stočevića, kadar dokončamo pogajanja?"

"Koga določiš, gospodar?"

Vladika premeri vse tri in izbere Jagoša.

"Bom, gospodar."

Dospevši na "Pile" sta pooblaščenca stopila v neko sobo, spremstvo pa se je razmetilo po sosednjih. Po dolgem pregovarjanju med Ali Pašo in Vladiko odpre Novica Cerović iz radovednosti malo vrata njune sobe in v tem trenutku vidi: Vladika je z obema rokama pri-žel nase Ali Pašo ter ga poljublja po licu in po glavi, kamor prej zadene. Presenečen ob tem prizoru Novica priskoči, da bi zapri duri, a v nespretnosti zaropoe, na kar se Vladika okrene; pri tem mu pride na um, kaj je odredil. Ves razigran prihiti

Slovenske Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODBEK:

Predsednik Vincent Celnkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R.F.D. 7, Box 193, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Blas Novak; tajnik bolniškega oddelka Lovrene Gradšek; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Joža Zavertnik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODBEK:

Frank Somrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Aleah, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBEK:

John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trčič, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Shragal, R.F.D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Sular, Box 27, Arma, Kans.

BOLNIŠKI ODBEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Lovrene Gradšek, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHOĐNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R.F.D. 2, Box 126, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1169 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R.R. 1, Box 88, Pittsburg, Kans., za jugoslad; Frank Klus, Box 958, Chisholm, Minn., za sev. sev.; John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Zajc, predsednik, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medvedek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hrasit, 653 So. Pierce St., Milwaukee, Wis.

Združiteni odbor:

Frank Vidmar, predsednik, 1242 S. 55th St., Cleora, Ill.; John Olig, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Geschel, 405 N. Walnut, Colorado Springs, Colo.

POZORI—Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PRIMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se naslovo: Predsedništvu S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vabde se naslovo: Tajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede posilovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornj.

Vsi prisli na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, natanjila, oglaš, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

v predsojbe, kjer opazi Jagoša pripravljene in nemirnega, pograbi ga za roko in reče:

"Jagoš, Jagoš, a tem ne bo nič. Srbski misli in srbski čuti. Večji Srb je nego jaz ali ti."

Iljev potni list.

Vojvoda Ilja Djukanović je šel preko Dvranika. Sreča ga na potu avstrijski orožnik in zakliče: "Šliš, Črnogorec, kje imaš pasoa?" Ilja obstane pa se od-reže: "Jaz sem Ilja Djukanović, a moj pasoa je pet sto Cucev. Več pa nikar izpraševati." Zander umolkne, Ilja pa gre na-prej.

Savo pri paši, a knjaz pri sultanu.

Ko so šli neki Črnogorci po mito in po darove k Osmanu pa-ši v Skadru, je bil med njimi tu-di Savo Jovičević, takrat še mlad. Kadar je Savo postal serdar in prvak na črnogorskem dvoru, ga je knez Nikola često za šolo grajal zbog njegovega odhoda k paši. Po vojni l. 1879 je knez Nikola, preden je odpotoval v Carigrad, zbral okoli se-be glavarje ter ugledne Črnogorce in jim govoril o svojem potovanju. Serdar Savo pa se oglaš: "Dostikrat si kam kren-il, Gospodar, in nam od povsod kaj dobrega prinesel: a nobeno tvoje potovanje mi ni ljubše od tega." — "Zakaj pa, Savo?" — "Zato, Gospodar, jaz k paši, ti pa k sultanu. Tako se mi ne boš več rogal posej."

Črnogorec in Nemka.

Iskal je Črnogorec izgublje-no kozo. Sreča ga mlada Švabica, ga zaustavi in se prične z njim razgovarjati. Črnogorec je bil mlad ko kaplja in jako lep, a Švabici se posebno prijale njego-ve oči. Vrtela in vrtela ter ugibala, kako bi mu izrazila svo-jo naklonjenost, nazadnje pa jo pogodi:

"Čudni ste vi Črnogorci! Ma-lo ti pogledam v oči, pa se mi zdi, da vidim ves svet v njih!"

"E? ves svet? Ah, daj no, mor-da vidiš kje moja kozo, ki jo že toliko časa iščem," reče Črnogorec ravno dušno.

Laban in knez Nikola.

Nekot vpraša knez Nikola podkomandirja Djola Labana iz Vasojevičev: "Čuješ, Dolje, ali je na svetu kaj grievega od tvoje glave?"

Djala malo pomislil pa reče:

"Gospodar, turški Spuž na sredi svobodne Črne gore je grji od moje glave."

RAZNO

Med nehom in zemljo. V Southallu pri Londonu je go-stovala pretekla dni potujoča cirkušna družba. Med ostalim se je produciral 60leten plesalec na vrvi. Pri neki predstavi mu je aredi vrvi, 14 m nad zemljo, spodrslilo in je obvisel v ne-varnem položaju z glavo in ro-kami navzdol. Občinstvo je za-ploskalo, ker je bilo mnenja, da se je mož nalašč tako postavil. Njegovi tovariši pa so opazili, da nekaj ni v redu in so mu pri-hiteli na pomoč. Nekdo je po nerodnosti odpel vrvi in neareč-než je padel z glavo navzdol na tla. Dvignili so ga mrtvega, z zlomljeni hrbtenico. Nedavno prej se je bila na sličen način ubila njegova hči.

Koliko baclov nosimo v sraj-ci? Moderna higijena se peča tudi s takimi podrobnostmi, ka-kor je ugotovitev, koliko baclov je v perilu. Dr. Winegar je preiskal bolniško srajco na klin-iki nebriske univerze in se pre-pričal, da se bacilov zarodi ne-verjetno hitro množo, ako se nosi srajca dalje časa. V srajci, ki je bila nošena 24 ur, je našel 400.000 zarodov, okoli 10 mil-lionov pa jih je, ako je srajca 6 dni v neposrednem stiku s člo-veško kožo. Kadar je oprana, je zarodov največ 1000, prav dobro oprana in na soncu po-sušena je skoro brez baclov.

RAZPRAVA O PRAVILIH SNPJ.

Lovlia, Iowa. — Čital sem dobra pri-poročila v razpravah o pravilih SNPJ, in vse tpo izgleda, da bo treba spet malo več plačevati mesečnih prispev-kov. Ko sem leta 1907 pristopil k SNPJ, ni imela jednota svojega po-sloplja in ne tiskarne. Sedaj ima obo-je in je lepo napredovala, deveta kon-venca pa naj sprejme določbe, ki hodo v korist članstvu jednote. Mi-slim, da odsedaj naprej ni treba več gledati za večji napredek, kajti veliko članov je, da težko vzdržujejo svoje obveznosti, nekateri pa morajo celo pustiti društvo.

V 99. številki Prosvete sem čital, da so baroni bakra spet mezo sni-lali. Isto je storila Pittsburg pre-mogokopna družba ter druge. Hon-verjeva prosvetlita pač slabo kaže za delavca in za farmarja. Osmo konvenca je za nami. Še po vsaki je bilo treba več plačevati. Sedaj je SNPJ v dobrem stanu, zato mislim, da bi bilo dobro, če bi 9. konvenca uredila tako, da bi bilo boljše za član-stvo, kajti velike društvene obvezno-sti delajo veliko preglavino. Ljudje so proti povijanju assessment, ker so slabe delavske razmere. Ako bo vsa-ka konvenca svizala assessment, ne vem, kam bo to prilo.

Vsak sklad naj se vzdržuje zase, kar bo najbolj pošteno.

Takren pozdrav delegaciji!

John Kosmoch, član št. 162.

R. K.:
PISMO IZ BEZNICE

Svetla, bolna rumena luč velikih oken kliče duše. Izgubljeni glasovi, zategnjeni, pretrgani, divji, strastni udarjajo v ulice.

Človek jih začuje, pospeši korak.

Ali pa se ustavi in prisluhne.

Globoko v kleti, med nizkimi belimi stenami čepimo in večerjamo. Mračno je. Ura je komaj osem. Na prazni mizi brli luč.

Zadnji kosčki sira, slanina in kruha izginjajo. Na tla lete pljunki in masten papir.

Slamnice trdo pošumevajo. Tesno je. Drug drugega se tiščimo. Deset ljudi.

Zrak je nasičen s potom. Diši. Sopara je neznosna.

Martin je šel.

Skozi edino zamreženo okno sije luč. Z nasprotni strani strme k nam velika okna. Hrup, petje, žvenket stekla se izliva v rumeni pramen.

Pavle je s kletvijo zaloputnil vrata. Na hodniku kriči neka ženska, da je noč.

Vsi so odšli.

V prazni sobi pojema luč. V steklo se zaganja velik komar in brenči.

Iz zadnjega kota, iz teme, se čuje slaboten glas. Mlad zidar ječi.

S povito glavo naslonjen na steno, bije z rokami po odeji. Pred tednom dni je padel z odra. Njegov glas je vse bolj šibak:

"Vode! ... Tone! ... Pavle! ... Vooodee! ..."

Zdi se nam, ko da smo rešeni. Natakariča se smeje. Zadovoljni smo, ker je njen smeh narejen. Tu je domač.

Zarnice jemljejo vid. Vse vprek omamljajo. Obrazi so čisto drugačni. Vdrti, ostro črtana lica se odbijajo iz zrcal. Oči gore.

Navdaja nas občutek širokega morja. Vsak trenutek je večnost. Okoli nas se širi čuden vonj. Osvajajoč, nerazumljiv, dražeč in težek: ko da bi vonjali vso praznoto.

Za točilnico sedi gospodar. Človek, ki boči pred nami prsi in trebuh.

Sovražimo ga.

Debel je in nadušljiv. Med debelimi, rdečimi prsti drži dvodinarski novčič in se z njim igra. Neprestano ga suče in bije ob pločevino.

Časih je za sovraštvo že takale malenkost prevelika.

Okoli miz se vrti vse polno žensk. Njih smeh je sunkovit, podoben pretrganim, vzvikom. Oči so majhne, polt prozorna, o-palnobolna.

Zabavajo gospodarjeve goste, to je: Nas.

Ena "izmed njih" je zbolela. Gospodar jo je pogljal na cesto. S satanskim nasmehom nam je sam povedal in pomežiknil.

Vse so flegove. Dolžne so mu, kakor mi. Po nekaj let mu služijo, potem jih nažene. Časih s policijo. Navadno je ne vidimo nikoli več. Bog ve kaj je ne pogrešamo. Nam niti niso potrebne. Gospodar pa nad tako izgubo vselej žaluje. Divja!

"Plačaj!" Napada vse po vrsti. Nikogar ne pozabi.

"Sto!"

"Ti, deset!"

Votlo zapojeta novčič in pločevina.

Marsikaj prenesemo. Gospodarja akopost pa nas bije, kot bi nas kdo po ustih čofal.

Okna beznice so zakrita samo na pol. Skozi ves zgornji del sije noč. Zvezdna ali oblaka, to je vse eno. Jezi nas!

Kakor ubežniki prihajamo iz nje in nas skozi njegova okna izliva in plaši.

Kadar pogleda ta ali oni skozi okno, se zamisli, napravi potem obraz kot bi hotel koga ubiti, ali ko da bi bil sam tik pred smrtjo.

Martin je še mlad. Ne more se krotiti.

Gospodar zažvenketi s novčičem. On vstane. Plača — ali pa votlo reče: "Kredo." In odide.

Doma ne strpi. Naslednjo noč pride zopet. Kam naj bi šel? ...

Moj Bog! Saj gospodar mu da življenja tudi na up.

Časih zasvirajo dekleta, ko da bi jim skozi prste uhajala duša.

Obrazi se nam čudno podaljšajo. Oči zadobe moten sijaj.

Počutimo se kakor izdajalci. In ko vidijo dekleta, da molčimo, da nihče ne kolne in da ta ali oni pljuje v zadregi — še zapoje.

Spomini, tesnoba, vse pride nad nas.

Tedaj udari sredi tišine kdo po mizi. Prevrne kozarec, zakolne, pljune, napije, in bezniki naprev zahrešči.

Beznica poje. Vrisk in smeh se topita v luči.

Iza točilnice preži dvojica majhnih, zaripih oči. Tresoca se roka z novčičem se komaj vidno dvigne:

"Zvenk! — Zvenk, zvenk! — Zvenk!"

Telegrama nihče ne preliči. Vina! — Vina, vina! — Vina! ...

Ljudje se opotekajo.

Zunaj je noč. V nas pa ni ne noči ne dneva.

Moj Bog!

Zakaj ne zakolnem?

Gost v beznici te pozdravlja.

Cleveland, Ohio, 10. maja. — The Richman Brothers Co., tovarna in izdelovalci moških oblek, so naznanili povišanje zunanega kapitala iz 200,000 na 800,000 delnic. Petdeset tisoč delnic je določenih za razdelitev med uslužbence po okrog \$4,000,000 nižji kot tržni skupni ceni, da tako 100 odstotno vseh naših uslužbencev postane solastnik v našem podjetju.

Naznanilo vsebuje tudi 50 odstotno povišanje v dividendah in autorizirano povišanje na "Common" delnicah iz \$250,000, na 1,000,000. — Z delitvijo delnic 3 na 1, je bilo rečeno od direktorjev družbe, da bodo vredili letne dividende na nove delnice po \$3. Dividende na stare delnice so bile po \$6.

Ta razdelitev delnic med delavci in uslužbence bo dosegla 3,000 delavcev v tovarnah v Lorainu, Ohio, in 800 uslužbencev v naših 38 prodajalnih oblikih, ki jih lastuje Richman družba v 37 raznih mestih. To ne pomeni samo 50 letnico od ustanovitve te družbe tukaj, temveč se nadaljuje s solastništvom vsakega posameznega uslužbenca, kar je povzročilo splošno zanimanje v zadnji dobi.

Tovarne te družbe ne potrebujejo navijanja ur ali bosov, upravnštvo se brezskrbno zanaša lahko na samosvoje poslužnost delavstva, ker so solastniki in s tem pripravljeni sodelovati v svojo korist. Od kar smo razprodali oziroma razdelili prve štiri prodaje delnic leta 1921 našim delavcem, je narasla tržna cena iz \$2,700,000 na \$60,000,000.

V tednu pred napovedjo razdelitve delnic, so bile Richmanove delnice na trgu ponujane po \$398. Nove delnice se bodo postavile na trg najhitreje po ali nad \$130.

Prodajale se bodo na lahke obroke in sicer takoj uplačati 5 odstotkov na vsako upisano delnico do 1. novembra 1931 za polno uplačanje iz njih zaslužka.

Vsak delavec naše družbe je opravičen do tih delnic. Število delnic odločenih za naše delavce je odmerjeno na stalno uslužbene za leto 1926, 1927 in 1928 in da delavcev povprečni zaslužek.

Delavci in uslužbenci te družbe se sedaj lastujejo za \$7,500,000 delnic. Ta zadnja razdelitev se je napravila zato, da delavci ki nastopijo svojo službo pri nas od kar se je proglasila ta razdelitev prodaje delnic lahko postanejo solastniki in starejši uslužbenci in delavci pa povečajo svoje interese v našem podjetju.

Veliko naših uslužbencev si je tem potom ustvarilo stalno premično in nepremično vrednost v premoženju potom te ugodne prilike.

Na primer, oni, ki so se upisali in kupili delnice v letu 1921 so plačali po \$16.67 za delnico. Skoro takoj zatem se je proglasilo \$15. dividend v gotovini in redna \$1.50 razdelitev je bila proglašena, tako da so delnice resnično stale le po 17 centov. Od tega časa pa so razglasile že trikratne dividende in izplačale rednim delničarjem in

delnice bi bile sedaj resnično vredne po \$1.116.

Družba odklanja vsako motivo altruizma in izjavljanja, da so delavci igrali ter pomagali vzdigniti vrednost delnic. V svoji izjavi na delavce je predsednik N. G. Richman izjavil, da družba ne potrebuje denarja od delavcem prodanih delnic, temveč potrebuje to vsled kooperacije med in od delavcev. In nije boljše poti kot je ta, je rekel, da se jih sprejme, da postanejo solastniki podjetja.

Ta trgovina oziroma podjetje se je pričelo po Henry Richmanu v letu 1855 v Portsmouth, Ohio. V letu 1879 so se preselili v Cleveland, Ohio. Njegovi trije sinovi, Nathan G., Charles L., in Henry C., ki so rasli gori v podjetju. Charles L. je sedaj predsednik družbe in Henry C. je tajnik in blagajnik. V družbi z njimi so F. C. Lewman in R. H. Kohn, podpredsednika.

To je nekaj glavnih podatkov, katere je želela družba odelodaniti v njih delovanju. Ta družba ni še nobenkrat imela nobenih sitnosti ali neredov z delavci. Redko kedaj je kateri delavec zahteval še več plače kot je bila določena.

Od leta 1921 ta tovarna ni bila še nobenkrat zaprta ali delo ustavljeno niti za eno uro časa, izvemši en teden v poletju in dva tedna ob božičih, ko vsak naš delavec dobi počitnice s polno plačo.

Obvladana nagnjenja. Angleški profesor Marcault, pristaja Freudovih teorij, je odkril, da je sila nevarna stvar, če matere zatajujejo kakršnakoli svoja nagnjenja, ker se pojavljajo ta potem v toliko večji meri v njihovih hčerah. Prisiljeno čednostno življenje vodi potemtakem do spriženega življenja potomecev. Ta teorija je imela dvojen učinek. Ženski svet, ki mu daje tako rekoč znanstveno dovoljenje za nevezan način življenja, jo hvali — in se začneja po njej ravnanj; tem bolj pa so padli po njej cerkveni krogi, ki so morali s presenečenjem zvedeti, da so ne maščujejo samo grehi očetov na otrocih, kakor pravi svetopisemska beseda, temveč še bolj gotovo njih čednosti. Kakor poročajo, bodo priredili razni škofje anglikanske cerkve protestno manifestacijo proti profesorju Marcaultu in njegovi znanosti, ki nima respektu niti pred najsvetejšimi verskimi nauki.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

SLUŽBO SE SPREJME DEKLE

za domača hišna dela. Plača po dogovoru. Obrnite se na naslov: Margaret Ferjan, 4455 Haddon Ave., Chicago, Ill. Telephone: Albany 8-339. (Adv.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo.

Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njihovih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

ZA REUMATIZEM

trganje po udih, lumbago, bolečine v hrbtu in krak, rahlo stare, preizkušeno sredstvo

BENEDICTUS

Mala steklenica za skuto \$1.50, velika \$2.50. Denar se pošlje z naročilo.

Zastopništvo za U. S.

BENEDICTUS CO., 788 15TH ST., MILWAUKEE, WIS.

Glavni urad: Benedictus Rheumatic Remedy Co. Montreal, Canada.

Potovanje v Jugoslavijo

potom našega potniškega oddelka je zelo priljubljen. Skoraj vsaki dan dobivamo vprašanja iz vseh krajev Amerike, od ljudi ki nameravajo tja iti. Storitve tudi vi tako, ako nameravate obiskati domovino, tedaj se obrnite na nas za vsa pojasnila.

Mi zastopamo vse parobrodne črte, in vas lahko odpravimo, kamorkoli si želite. Delamo prošnje za povratno dovoljenje "Permit," pomagamo dobiti potne liste, vizume in vse ostalo kar je v zvezi s potovanjem. Naši zastopniki bodo skrbeli za vas in vašo priljago tekom vsega potovanja.

Mi od časa do časa oglašamo v listih imena vseh naših potnikov, ki prihajajo ali odhajajo.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

DENAR V JUGOSLAVIJO POŠILJAMO PO NAJNIZJIH CENAH

Ta znižana cena knjig Književne Maticе SNPJ.

VELJA DO 1. JULJA 1929

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo nizki ceni. Knjige so dobre, poučne in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENC! — ta knjiga obsega 682 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgodovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednote. Knjiga vredna \$5.00 — sedaj \$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA — izvrstna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnil, vredna \$2.00 — sedaj 50c

ZAKON BIOGENEZE — ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50 — sedaj 50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU — povest iz življenja ameriških frančiškanov in doživljaj rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50 — sedaj 50c

ZAJEDALCI — povest in slika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75 — sedaj 50c

JIMMIE HIGGINS — zanimiva in krasna povest, spisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00 — sedaj 50c

Odgrajte ta listek, priložite potrebno svoto v pisno in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge vam pošljim svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

F. M. Dostoevskij:

ZLOČIN IN KAZEN

Roman v šestih delih s epilogom. Poslovenil Vladimir Levstik.

Vzkriknila je, dasi čisto slabo, in se naenkrat sesedla na tla ter se prišla z rokami za glavo. V eni roki je še vedno držala "zastavek". Zdal je udaril še enkrat in tretjič, istotako z debelim koncem in istotako po temenu. Kri se je ulila kakor iz prevrnjenega kozarca in telo se je zavalilo nazaj. On se je odmaknil, počakal, da je padla, in se sklonil takoj nato k njenemu obrazu; bila je že mrtva. Oči so bile izbuljene, kakor bi hotela skočiti iz glave, toda čelo in ves obraz sta bila spačena in krčevito raztegnjena.

Polokil je sekilo na tla poleg mrtve in ji takoj segel v žep, pazec, da se ne bi opackal s tekočo krvjo, — v ravnotisti desni žep, iz katerega je zadnjič potegnila ključke. Razkolnikovega je bil pri popolni zavesti; zatemnelosti uma in omotice ni bilo več, toda roke so mu še vedno drhtele. Spominjal se je potem, da je bil jako pazljiv in previden in se skrbno gledal, da se ne onesaži. Ključke je našel takoj; val so bili v enem zvežju, kakor zadnjičkrat, val na tistem jeklenem obročku. Vzel jih je in odhitel z njimi v spalnico. Soba je bila jako majhna, z velikim domačim oltarjem. Ob drugi steni je stala jako čista postelja s svileni, iz koščkov snitlo, podloženo odejo. Ob tretji steni je stala omara s predali. Čudno, kakor hitro je začel primerjati ključke in je zaslišal njihovo rožljanje, ga je izpreletel nekakšen krč. Obšla ga je nenadoma želja, da bi pustil vse in odšel. A to je trajalo le trenutek; za vseg je bilo zdaj prepozno. Celo nasmešili se je sam sebi; kar mu šine v glavo druga vznemirljiva misel. Zadelo se mu je hipoma, da utegne biti starka še živa in se lahko osvesti. Pustil je ključke in komodno hitel k starki nazaj, zgrabil sekiro in jo zavrtel še enkrat, toda udaril ni več. Bila je nedvomno mrtva. Ko se je sklonil, ogledujoč si jo še enkrat, je videl, da je črepija zdobljena in da celo nekoliko zija. Hotel jo je popipati s prstom, toda umaknil je roko; saj se je videlo tudi brez tega. Krv se je medtem natekla že čela luža. Naenkrat je zapazil na njenem vratu vrvice; potegnil je zanj, a bila je krepka in se ni hotela utrati; vrhutega je bila mokra od krvi. Polzkušil jo je potegniti kar tako izpod pazduhe, a nekaj ga je oviralo. Že je dvignil sekiro, da bi preseknil motvoz na telesu; toda ni se upal in s težavo, omočivši roke in sekiro s krvjo, je po dveminutnem delu prerazal vrvice, ne da bi se dotaknil trupla s sekiro. Ni se motil: mošnjček! Na vrhici sta visela dva križca, eden iz cipresovega lesa, drugi iz bakra, emajlna svetinja in majhen, masten usnjat mošnjček z jeklenim obročk. Mošnjček je bil jako trdo nadevan; Razkolnikov ga je vtaknil v žep, ne da bi ga pogledal, položil križca starki na prsa, vzel sekiro in odšel v spalnico nazaj.

Hitel je z največjo naglico, zgrabil ključke in jih zopet začel polzkušati; toda brez uspeha. Ne da bi se mu bile roke tako tresle, le motil se je venomer; in dasiravno je na primer videl, da ključ ni pravi, ga je vendar porival v ključavnico. Kar se je domislil, da tisti veliki ključ z zobčasto brado, ki je visel z drugimi majhnimi ključki vred na obročku, menda ni od komode, ampak od kake skrinje, v kateri je skrito vse. Pustil je komodo in zlezel takoj pod posteljo, kajti vedel je, da skrivajo starke svoje skrinje pod posteljami. In res; našla se je velika skrinja, daljša kot vate, z izbočenim pokrovom, obita z rdečim safijanovim usnjem in okrašena z jeklenimi žeblički. Zobčasti

ključ je zdrknil v ključavnico in odprl. Zgoraj, pod belim pregrinjalom je ležal zajčji kožuh, oblit z rdečo garnituro; pod njim je bila svilnata obleka, potem šal in čisto spodaj je ležalo na videz le nekaj cunj. Najprej si je začel brisati roke v rdečo garnituro kožuha. "Rdeča je in na rdečem se kri ne bo toliko poznala," se mu je zazdelo, a zdajci mu je prišlo na um: "Moj Bog! Ali se mi meša v glavi?" je pomislil in se prestrašil.

A jedva je posegel v tiste cunje, so se vsule izpod kožuha zlate ure. Začel je brodirati po skrinji; res, med čunjami je bila skrita zlatnina, — brčkone zapadli in nezapadli zastavki, — zapestnice, verižice, uhani, naprsne igle itd. Nekaj jih je bilo v tokih, ostalo pa zavito v časniški papir, toda skrbno in natančno, v dvojne liste in povezano s trakovi. Nemudoma si je začel polniti z njimi žepe hlač in povrhnika, brez izbiranja in ne da bi odvijal zavitke; toda ni utegnil si mnogo nabrati.

Nenadoma so se zaslišali v tisti sobi, kjer je ležala starka, koraki. Prenehaj je in se potuhnil, kakor bi bil umrl; a vse je bilo tiho, — brčkone se mu je le zdelo tako. Kar se je razločno začul slaboten vzvik, ali kakor bi nekdo s slabim in pretrganim glasom zaječal in umolknil. Nato je zopet sledila mrtvaška tišina, ki je trajala par minut. Jedva sapač je čepel ob skrinji in čakal; mahoma pa je skočil kvišku, zgrabil sekiro in planil iz spalnice.

Sredi sobe je stala Elizabeta z veliko culo v rokah in zrla na ubito sestro kakor okamenela. Bila je bleda kakor zid in tako prestrašena, da niti ni mogla zakričati. Ob pogledu na Razkolnikova, ki je prišel nad njo, je strepetala kakor list na vodi, krčevito se ji je skremžil ves obraz, dvignila je roko in odprla usta, a vseeno ni zaklikala; in počasi se je začela odmikati od njega proti kotu, gledajoč mu srepo v lice, a brez glasu, kakor bi ji manjkalo zraka, da bi zavpila. Vrgel se je nanjo s sekirjo; tako žalostno so se ji skrivile ustnice, kakor majhnim otrokom, če se nečesa prestrašijo in se pripravljajo, da zakriče, ko gledajo predmet svojega strahu. In tako zelo je bila nesrečna Lizabeta onesveščena in preplašena, da niti ni dvignila roke v obrambo obraza, dasiravno bi bilo to v tistem trenutku najnaravnejša kretnja, ker je bila sekira dvignjena nad njenim licem. Jedva vidno je dvignila roko in jo iztegnila proti Razkolnikovu, kakor bi se ga hotela ubraniti. Udarci jo je zadel z ostrino na sredo črepije in prekalil v enem mahu ves gornji del čela skoro do temena. Zgrudila se je na mestu. Razkolnikov je bil ves iz uma; pograbil je njeno culo, izpustil jo zopet in hitel v predsobo.

Strah se ga je loteval vedno bolj, zlasti po tem drugem, povsem nepričakovanem umoru. Prejkipre je hotel zbežati odtod. In ko bi bil mogel v tem trenutku pravilneje gledati in razsojati, ko bi bil mogel premisliti vse težke svoje položaje, vso obupnost, podlost in nizkost njegovo in misliti na to, koliko zaprek in morebiti zločinov mu še preostaja, preden pojde odtod in dospe domov, bi bil brčkone popustil vse in šel takoj sam naznanit — in to ne morda iz strahu, temuč iz groze in stude na tem, kar je bil napravil. Zlasti stud je rasel v njegovi duši od trenutka do trenutka in za nobeno ceno bi se zdaj ne bil vrnil k skrinji, ali tudi le v sobo.

Polagoma se ga je lotila nekaka raztresenost; včasih se je izpozabil — ali boljše, pozabil na glavno stvar — in skrbel le za malenkosti. Ko je pogledal v kuhinjo in zapazil na klopi vedro, ki je bilo do polovice polno vode, se je spomnil, da si mora umiti roke in sekiro. Njegove roke so bile lepke od krvi.

(Dalje prihajajo.)